

סעודת שבת

שו"ע אדה"ז רמב סעיף א - ג

שני דברים נתפרשו בשבת על ידי הנביאים והם כבוד וענג שנאמר וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכובד ועיקרון מן התורה שהשבת הוא בכלל מקראי קדש .. ומקרא קדש פירשו חכמים לקדשו ולכבדו בכסות נקיה ולענגו בענג אכילה ושתיה ויש אומרים .. הכבוד בשבת ויו"ט והענג בשבת הן מדברי סופרים, ומכל מקום צריך להזהר בהם מאד שחמורים דברי סופרים יותר מדברי תורה וכל המענג את השבת שכרו מפורש בקבלה אז תתענג על ה' וגו' ובדברי רז"ל שמוחלין לו על כל עונותיו וניצול מדינה של גיהנם:

עונג שבת

סעודת שבת

שו"ע אדה"ז רמב סעיף א - ג

במה מענגו בימי חכמי הגמרא היו מענגין בדגים גדולים ובתבשיל של תרדין שמאכלים אלו היו חשובים ענג בימיהם וכל מקום ומקום לפי מנהגו יענגוהו במאכלים ומשקים החשובים להם ענג.

ואין חיוב לאכול בשר ולשתות יין בשבת אלא לפי שמן הסתם יש לרוב בני אדם ענג באכילת בשר יותר מבשאר מאכלים ובשתיית יין יותר מבשאר משקים לכך יש להם להרבות בבשר ויין כפי יכלתם והשגת ידם :

וכל המרבה בהוצאת שבת ובתיקון מאכלים רבים וטובים הרי זה משובח והוא שידו משגת.

עונג שבת

סעודת שבת

דגים

א- "אף מי שאין ידו משגת להרבות במאכלי שבת טוב לו ליזהר שלא יפחות משני תבשילין וטוב ליזהר לאכול דגים בכל סעודה אלא אם כן הדגים מזיקים לו לפי טבעו או ששונאם שאין לו מהם עונג אלא צער והשבת לענג ניתן כמו שיתבאר בסימן רפ"ח.י' [שו"ע אדה"ז רמב סעיף ז]

ב- 'בנו של הבית הלל כתב בהג"ה דדוקא עד שליש דהידור מצוה עד שליש, וסיים דדגים הוא חיוב גמור מדאורייתא ע"ש, והוא תמוה מאוד, שהרמב"ם והשו"ע השמיטו חיוב דאורייתא, ועוד מי כתיבי דגים באורייתא, וגם מדרבנן אין טעם בדרך הנגלה שיתקנו דוקא דגים, ומה שהזכירו דגים בגמרא בכמה מקומות היינו למצוה מן המובחר, ולכן מי שאין ידו משגת פטור' [קו"א שם].

דגים

סעודת שבת

דגים

א- 'כלומר למרות המפורש בקבלה הענין דאכילת דגים בש"ק וגודלו ולא עוד אלא שאדה"י מביא זאת בסידורו סדר סעודה שלישית השווה לכל נפש 'וטוב לאכול דג בסעודה זו יותר מבשאר סעודות', מ"מ מכיון שאיז טעם בדרך הנגלה שיתקנו דוקא דגים לכן נכון לתקז שלא יקנה שום ישראל דגים גם אלו שידם משגת איזה שבתות'. [לקו"ש חל"א עמ' 192]

ב- 'וזהו שמצינו בכתבים מעלת אכילת הדגים בשבת מפני שיש צדיקים מופלגים מגולגלים בדגים ולכאורה תמוה אם מפני עבירה יותר טוב לו להתגלגל באדם ואם לא חטא כלל למה מתגלגל אלא הענין הוא כנ"ל שבח"י דגים הוא קרירות חסד מניעת ההולדה וכשאוכלם האדם שמורכב מחו"ג ומעלה כו' וזהו שנזכר בזוהר נטירותא בדגים ומפני זה אין להם גביני עינים כו" [מאמרי אדה"י

נסמן

דגים

סעודת שבת

קוגל

א- "בערב שבת והיו עסוקים בהכנת הקוגל לשבת יש פתגם שרבינו הזקן אמר שקוגל בשבת הוא מן התורה אינני יודע היכן הוא המקור לכך ואם רבינו הזקן אכן אמר זאת אבל כך אומרים וכיון שכן היו צריכים להכין את הקוגל לשבת" [משיחת ש"פ שלח תש"ל]

ב- כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ני"ע העיר פעם לאי מהמסובים אצל שולחנו הקי לאכול קוגל לפני הבשר דוגמת טבעת קוגל משרש כעיגול כמבואר בספרים לפני הנישואין וכן נהג הרבי [לקט הליכות שבת..]

קוגל

סעודת שבת

מרק

א- פעם בעת הסעודה דליל ש"ק שחל בו חג השבועות החליט הרה"ח ר' שלמה אהרן ז"ל קזרנובסקי שלא לאכול המרק מפאת שלא הרגיש בטוב כר ממזג האויר כשרבינו ראה זה העיר לו שבליל ש"ק צריכים לאכול מרק. [לקט הליכות הליכות שבת].

מרק

סעודת שבת

חמין

א- "מצוה להטמין לשבת כדי שיאכל חמין בשבת כי זהו מכבוד ועונג שבת אבל מי שהחמין מזיקין לו מותר לו לאכול צונן אבל מי שאינו מאמין בדברי חכמים ואוסר אכילת חמין בשבת חוששין שמא אפיקורס הוא:" [רנז, יג].

ב- "כאשר היה הרבי (הריי"ץ) במוסקווה זכיתי לשמשו פעם כששהה שם שבועות אחדים אמר לי בערב שבת בשבת שעברה נתת לי הרבה מאד צולנט חמין אך הרי ידוע שאסור להשאיר צולנט וזה הזיק לי אבקשך הפעם להגיש פחות" [שמועות וסיפורים ח"א עמ' 203].

חמין

סעודת שבת

חמין

א- הרבי לא נוהג לאכול חמין, ואמר שיוצאים יידי"ח בשתיית תה.

ב- 'פעם אחד א"ל הישיש [לר"מ בן אדה"ז] זיידע סבא הרי בשבת ויו"ט מצוה לאכול בשר השיבו, אין זה חיוב ממש ובכלל מצוות התלויות באכילה ושתיי לא נורא שממעטים בהן.' [אגרות קודש מהוריי"צ חלק ז עמודים טז יח]

חמין

סעודת שבת

בין הבשר לדגים

א- אחר אכילת דגים כתב השו"ע [או"ח קעג,ב] שחייבים לרחוץ את הידיים,

ב- וביו"ד [קטז,ג] כתב שצריך ג"כ להדיח ולקנח את הפה, ע"י אכילת פת שרויה במים.

ג- אך הרמ"א ס"ח [כ"כ המשנ"ב באו"ח שם] כתב שלא נוהגין בזהירויות אלוי אלא ידיש לאכול ולשתות ביניהם'.

בשר-דגים

סעודת שבת

בין הבשר לדגים

למעשה

א- הנהגת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א היא לשטוף את ידיו במעט מים [כמים אחרונים !?], ולשתות מיין הקידוש ולאכול חלה.

ראה שלי"ה [שער האותיות אות הקו"ף - קדושת האכילה (א)] יוגם טוב להפסיק ביניהם במשקה אשר ישתה, כי היכי דלא לגעו ביחד באצטומכא שהוא כמבשלי.

בשר-דגים

סעודת שבת

זמירות

א- כ"ק אדמו"ר מהר"ש אמר ששמע בשם כ"ק אדמו"ר הזקן שמה שלא העמיד בהסידור זמירות שבת הוא שחשב שינגנו ניגונים חסידיים בסעודה ועוד שרצה שיאמרו חסידות בתוך הסעודה וכ"ק אדמו"ר מהורש"ב תיווך בין שני הענינים.

ב- יוהמענה על זה ע"פ סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם אביו כ"ק אדני"ע שאירע פעם שאדמו"ר מהר"ש אמר זמירות בשבת וכששאלוהו הרי אצל חסידי חב"ד אין אומרים זמירות גם אלו שהכניס רבינו הזקן בסידורו השיב שהכוונה היתה שבמקום אמירת זמירות בפה יהי ענין השירה שלמעלה מזה אבל כאשר אין ענין השירה אזי יכול להיות לכל הפחות ענין הזמירות" [משיחת ש"פ קדושים תשכ"ה].

זמירות

סעודת שבת

זמירות

א- למעשה כ"ק אד"ש מה"מ, נוהג לאמר את הפיוטים 'אזמר בשבחין' ו'אסדר לי סעודתא'.

ב- "הרי מזה נמשך לכל שבתות השנה שיהי בהם עונג שבת בגשמיות וברוחניות, שזה נעשה במיוחד עייז שכל המשפחה אוכלת סעודת שבת ביחד (מבלי חילוקים ח"ו) ואוכלים ליד אותו שולחן ועונים אמון על הברכות, איש לרעבו, וכן מנגנים יחד ניגוני שבת (באופן המותר) ומסייעים זה לזה בניגון, כדי שהנהגינה תהיי נעימה יותר ומתוקה יותר" [וא"ו תשרי תשנ"ב].

זמירות

סעודת שבת

זמירות

מותר לשמוע קול זמר של אמו וביתו, ובת ביתו וכו', ואשתו הטהורה.
נחלקו הפוסקים בדין שמיעת זימרת אחותו, ובמקום שרגיל בזמרתה
יש מקום להקל.

כל ההיתר בשמיעת זימרת אשתו הוא רק כשאין אומרים ד"ת, אך
בשעה שאומר ד"ת או תפילה הדבר אסור [או"ח סי עה,ו].

זמירות

סעודת שבת

זמירות

א- לפיכך בעת ששרים זמירות שבת וכש"כ אשת חיל על האשה לומר בלחש [ראה שו"ת אבני-ישפה ח"ב סי' ה],

ב- אך יש מקלים בזה כיון שאי"ז בגדר תפילה או לימוד תורה [הגרשז"א].

ג- ויש שיטה מחודשת כי כאשר האשה מצטרפת לשירת הבעל קולה אינו נשמע כלל.

שו"ת דברי יציב חלק אבן העזר סימן לו – יש להקל לענין שמיעת קול **בבתו** עד י"א שנה'.

זמירות

קידוש היום

מצוות קידוש

ותקנו חכמים לקדש על היין קודם סעודת שחרית כמו קודם סעודת הלילה **לפי שכבוד יום קודם לכבוד לילה** ואם לא יקדש ביום על היין יהא כבוד לילה עודף על כבוד יום מכל מקום לא תקנו לברך ברכת הקידוש שבירך בלילה אלא די בברכת בורא פרי הגפן שיברך על היין כדי שיהא היכר בזה שקידוש זה אינו אלא מדברי סופרים ומכל מקום גם זה הקידוש צריך שיהיה במקום סעודה ושלא יטעום כלום קודם לו כמו בקידוש הלילה.

שו"ע אדה"ז רפט,ב

קידוש היום

זמנו

זמן הקידוש

א- אין חייבים בקידוש היום קודם התפילה.

ב- "אך מותר לשתות מים קודם תפלת השחר מפני שעדיין לא חל עליו חובת קידוש".

ג- מעשה רב ש"פ וישלח תשי"ד.

ד- גם נשים צריכות לעשות קידוש רק אחרי תפילה, [ובשעת הדחק י"א שיכולות לאמר רק ברכות השחר וצ"ע רב לשיטת אדה"ז שנשים חייבות בתפלה כגברים].

קידוש היום

לפני מוסף

א- "מותר לטעום אחר תפלת שחרית קודם תפלת המוספין כמו שמותר לטעום קודם תפלת המנחה משהגיע זמנה דהיינו אכילת פירות אפילו הרבה כדי לסעוד הלב ופת כביצה ולא יותר כמו שנתבאר בסי' רל"ב ובלבד שיקדש מתחלה וישתה רביעית יין או יאכל כזית מחמשת המינין אחר הקידוש מיד כמו שנתבאר בסי' רע"ג: "[רפ"ד]

ב- "א שכיון שטעם האיסור הוא כלפני מנחה, לכן באם מעמיד שומר או שרבים יושבים יחד - מותר לאכול אף יותר, עכ"ז ההיתר הוא רק על סעודה קטנה ולכן צ"ע ההיתר לשתות הרבה משקה לפני מוסף??"

זמנו

קידוש היום

מעומד/מיושב

א- נח' הדעות האם יש לעשותו מיושב או מעומד, ובספר המנהגים לא נתפרש

ב- 'רש"ג: בנוגע לקידוש איתא בספר המנהגים 'אנו נוהגין לקדש מעומד בליל שבת וכן בשאר יו"ט', אך לא נזכר מאומה בנוגע ליום הש"ק, ואיך נהג כ"ק מו"ח אדמו"ר? כ"ק אדמו"ר שליט"א פעמים בישיבה ופעמים בעמידה, ולכן לא נכתב כלום בספר המנהגים'.

ג- למעשה ברבים קידש בישיבה, ורק התרומם מעט, וי"א שבביתו קידש בעמידה.

סדר הקידוש

קידוש היום

הקידוש

- א- מעיקר הדין בקידוש היום ניתן לקדש על חמר מדינא, באם חביב עליו יותר מן היין.
- ב- גם קידוש היום חייב להיות במקום סעודה.
- ג- נוהגים לאמר בקול מיעל כן ברך..', וראוי לא להתחיל רק משם שהרי אומרים רק חצי פסוק [משנייב רפט, סק"ב],
- ד- ויש המלמדים זכות על האומרים רק חצי מהפסוק [ראה בשו"ת רב פעלים ח"א או"ח יא שמכיון שהאריז"ל תיקן לאמר כן אין בזה כל חשש].

סדר הקידוש

קידוש היום

הקידוש

א- גם בקידוש היום יכול להוציא אחרים יידי"ח. אף שכבר עשה קידוש לעצמו.

a. שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן רעגו, – 'וכן אם כבר קידש לעצמו במקום סעודתו כיון שהוא אינו צריך לקידוש זה אין לו לקדש לאחרים לכתחלה אלא אם כן הם אינם יודעים לקדש בעצמם'.

b. י"א שבקידוש היום קל יותר כיוון שזה ברכת הנהנין שגם הוא עצמו יוצא בה יידי"ח.

סדר הקידוש

קידוש היום

התוועדויות:

א- ועפ"ז מובן שיום השבת הוא זמן הראוי לענין של התוועדות אסיפה וקיבוץ של כו"כ מישראל כדי להתוועד יחדיו [משיחת ש"פ וישב תשד"מ]

ב- בהתוועדויות שלא נט"י, צריך לזכור לברך על כל מה שמביאים על השלחן. וכן לזכור לאכול כזית מזונות.

ג- המשקין ששותים נפטרים בברכה על היין, ואף מי ששמע את הברכה מן המקדש באם שתה יין, לא יברך שוב על המקין.

התוועדות

קידוש היום

התוועדויות:

א- זמנים מיוחדים להתעוודויות **בביהכנ"ס**:

א- 1. שבת מברכים בקיץ, 2. שבת חזק, 3. שבת קודם
היאצ"ט. 4. יומי דפגרא.

ב- גם כשמתוועדים בבית הכנסת זה לא צריך להיות על חשבון
סעודות השבת בבית, לבד מעיתים מיוחדים.

התוועדות

קידוש היום

'אנייש והתמימים דכפר חב"ד אשר בארצנו הקדושה תבנה ותכונן ע"י משיח צדקנו ד' עליהם יחיו שלום ו שלום וברכה!

הגיעתני השמועה - אף כי בלתי ברורה כדי צרכה - אשר חלק חשוב מאנייש והתמימים נוהגים בשבת מברכים לסעוד שלא בביתם, וכנראה שהכוונה היא לא לסעודה שלישית אלא לסעודה השניי, זאת אומרת אשר בביאתם להתפלה לבית הכנסת הנה חוזרים הם לביתם לפנות ערב או גם לאחר תפלת ערבית.

והנה אינני יודע אם גם בשנים שעברו היתה דעת חכמים נוחה מהנהגה כמו זו, וכמו שמחד גיסא לחמו נגד הנחות העולם און בעלי בתים'שע הנהגות, הרי לאידך גיסא לא רצו גם בהנהגה בקצה השני בתור הנהגה קבועה, אף כי לפעמים מוכרח הדבר ארויס פון די כלים כי בלא"ה הרי עלול האור להתעמם יותר ויותר, ומזמן לזמן צריך להחיותו (אפפרישען) אבל ההנהגה דבכל מאדך מסירת נפש בפועל וכו' צריכה לבוא מזמן לזמן, ואין זה ענין דהנהגה תמידית וכמבואר בכ"מ בדא"ח.

התועדות

מכתב הרבי

קידוש היום

והי"ה בנוגע לפרט הנ"ל, אשר אם לדעתי ישמעו - יסדרו ההתועדות בשבת מברכין באופן כזה שיבוא האור מהתועדות זו גם בביתם של כל או"א מהמתועדים, והתחלת ההבאה תהי' דוקא ביום השבת עצמו. ובודאי אפילו בשבת דימי החורף יש לחלק ההתועדות או לסדרה באופן כזה - שיוכלו לסעוד סעודת שבת בבתיהם, ולספר גם בבית ע"ד ענין שבת מברכין בכלל, וע"ד שבת מברכים מיוחד זה בפרט. ותקותי שזה יעורר גם את הנשים והבנות לסדר מצדן התועדות בשבת מברכין, או במוצאי שבת. נוסף על ברכתי לכאו"א בפרט ברכת כתיבה וחתימה טובה, הנני בזה להביע ג"כ ברכת חתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה. בברכה'. [אג"ק ח"י עמ' ג נדפסה גם בלקו"ש חט"ז ע' 523].

התועדות מכתב הרבי

סעודה שלישית

סעודה שלישית

אדה"ז לא היה אוכל סעודה שלישית [ע"פ רשימת אמו"ר הרי"צ תרצא נד' בימי בראשית עמ' 125].

א- ר' לויק אבי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א היה נוהג לאכול פירות [המלך במסיבו ח"ב עמ' קלו].

ב- הוראת הרבי לרבים בהיום יום כב אדר א – שאין צריך פת אך צריך לטעום משהו.

ג- כ"כ אדמו"ר הרש"ב 'אבל צריך לטעום איזה דבר'. ות.

התוועדות

מכתב הרבי

סעודה שלישית

סעודה שלישית

- א- "וע"ד ג' סעדות דשבת שהוא חיוב, וסעודה ג' יוצאין בפירות, דענין ג' סעודות למדו מג' פעמים היום הנאמר בפסוק ויאמר משה אכלוהו היום, כי שבת היו, היום לא תמצאהו, והיום הג' קאי על סעודה ג' ופ"י היום לא שאין צריך לסעודה שלימה מפני ששרשה ממדריגת לא, דסעודה ג' הוא סעודה דע"ק"י [סה"מ תלר"ב ח"א עמי רעח].
- ב- 'וטוב לאכול דג בסעודה זו יותר מבשאר סעודותי [לשון אדה"ז בסידור – מזכירו כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בימלך במסיבו ח"ב עמי קלט].

התועדות

מכתב הרבי

סעודה שלישית

סעודה שלישית

א- בר"ד משחוי"ק תשנ"א "מנהג חב"ד שיוצאים י"ח סעודה שלישית באכילת פירות וכיו"ב או בדיבור בדברי תורה " אך בהנחה אחרת הלשון [שיחות קודש תנש"א ח"ג עמ' 118] "ואח"כ ימשיכו בעריכת סעודה שלישית אם ע"י אכילה או מעין אכילה וכמדובר כמה פעמים השקלא וטריא אודות מנהג רבותינו נשיאינו לטעום פירות כו"י

ב- למעשה כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א אוכל פירות או מזונות.

התוועדות מכתב הרבי

